

5.8.2019

983/04.01.03/2019

Työ- ja elinkeinoministeriö

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien säädösten muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa:

Ministeriö kannattaa ehdotettuja muutoksia, sillä ne selkeyttävät hankintalain ja erityisalojen hankintalakien menettelyjä koskevia säännöksiä. Ministeriö pitää erityisesti myönteisenä mahdollisuutta rikosrekisteriotteen sähköiseen vastaanottamiseen osana sujuvaa hankintamenettelyä. Ministeriö katsoo myös tärkeiksi uudet hankintamenettelyn tehostamiseen ja sujuvoittamiseen tähtäävät uudistukset.

Yksityiskohtaiset kommentit:

1. Jälki- ilmoittamista koskevan velvoitteen laajentaminen

Jälki-ilmoitusvelvoitteen laajentamisesta kansallisiin hankintoihin on esityksessä todettu s. 8, että jälki-ilmoitukset voitaisiin tehdä hankintayksikkökohtaisesti yhteen koottuina neljännesvuosittain. Toisaalta esityksen s. 16-17 todetaan, että hankintayksikön on toimitettava jälki-ilmoitus viimeistään neljän kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, kun kyseistä hankintaa koskeva hankintasopimus on tehty ja että ilmoitukset voi toimittaa joko yksittäisinä ilmoituksina tai yhteen koottuna. Ministeriö toteaa, että jälki-ilmoitusvelvoitteen toteuttamisessa tärkeää on huomioida hankintayksiköille koitua hallinnollinen taakka.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat, jotka jäävät EU-kynnysarvojen alapuolelle, ovat verrattain vähäisiä. Hankinnat painottuvat joko pienhankintoihin tai EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Mikäli halutaan luotettavaa tietoa toteutuneiden hankintojen arvosta, tulisi tieto kerätä esim. hankintadatapalvelusta tai muusta vastaavasta palvelusta keskitetysti. Jälki-ilmoituksissa olevat arvot ovat vain ennakoarvioita. Jälki-ilmoitukseen on sisällytettävä vain ne tiedot, jotka ovat tarpeen EU:lle toimitettavia tilastoraportointia varten. HILMA-järjestelmässä tehtävän jälki-ilmoituksen on oltava lisäksi teknisiltä ominaisuuksiltaan riittävän yksinkertainen, jotta se on helposti integroitavissa erilaisiin sähköisiin kilpailutusjärjestelmiin.

2. Rikosrekisteriotteiden hyödyntäminen

Ministeriön näkemyksen mukaan rikosrekisteriotteiden kattavuus on uudistuksen jälkeen riittävä. Ministeriö toteaa, että hankintayksikkö on voinut lähtökohtaisesti luottaa tarjoajan antamaan selvitykseen relevantista henkilöpiiristä, jonka osalta rikosrekisterimerkinnot selvitetään. Mahdollisen uudistuksen yhteydessä tulisi varmistua siitä, ettei relevantin henkilöpiirin määrittäminen aiheuttaisi hankintayksiköille ylimääräistä hallinnollista työtä, vaan että relevantin henkilöpiirin määrittäminen olisi automatisoitu mahdollisimman pitkälle esimerkiksi siten, että rikosrekisteriotteet saataisiin suoraan, ilman hankintayksikön erillistä harkintaa, kaikista kaupparekisteriin merkityistä henkilöistä kyseisen tarjoajan osalta. Ehdotettu menettely ei kuitenkaan luonnollisesti poista sitä hallinnollista työtä, joka aiheutuu ulkomaisilta tarjoajilta pyydettyistä rikosrekisteriotteista.

HE-luonnoksen yleisperusteluissa todetaan seuraavasti: ”Rikosrekisteriotteen luovuttaminen edellyttää henkilön suostumusta ja ote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi. Hankintayksikköön toimitetun otteen tiedot ovat salassa pidettäviä eikä hankintayksikkö saa ottaa siitä jäljennöstä eikä tallentaa sitä.” Perusteluissa olisi hyvä mainita se lain säännös, johon salassapito perustuu.

Hankintalain 88 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan rikosrekisteri voitaisiin tietyin edellytyksin luovuttaa *sähköisen käyttöliittymän* avulla. Pykälän perusteluissa käytetään termiä *tekninen käyttöliittymä*. Todettakoon, että rikosrekisterilain 5 §:ssä käytetään vanhentunutta termiä tekninen käyttöyhteys. Tekninen käyttöyhteys on jäänyt lainsäädännössä määrittelemättä. Tähän liittyen uudessa tiedonhallintalaissa säädettäisiin tietojen luovutuksesta teknisen rajapinnan avulla ja katseluyhteyden avaamisesta. Lakia ei ole vielä vahvistettu (EV 320/2018 vp). Laissa on määritelty mainitut termit. Jatkovalmistelussa tulisi selvittää ehdotetun säännöksen suhdetta tiedonhallintalakiin ja sen terminologiaan. Jos rikosrekisterilakia tarkistetaan hankintalakien muuttamisen yhteydessä tulisi samassa yhteydessä selvittää, olisiko mahdollistaa tarkistaa rikosrekisterilain 5 §:n säännös teknisestä käyttöyhteydestä joksikin muuksi termiksi.

3. Puitejärjestelyn sisällä tehtäviä hankintoja koskevan sääntelyn täsmentäminen

Ministeriö katsoo, että 31 §:n sanamuoto on nykyiselläänkin riittävän selkeä myös puitejärjestelyn sisällä tehtävät hankinnat huomioiden. Ministeriön hallinnonalalla ei ole ilmennyt, että hankintoja olisi tehty puitejärjestelyn sisällä puitejärjestelyn ehtojen vastaisesti.

Ministeriö näkee ongelmallisena ehdotetun muutoksen lain 31 §:ään, jonka mukaan puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin sovellettavat säännökset määräytyisivät koko puitejärjestelyn ennakoitun arvon perusteella. Pienhankintojen toteuttamisen osalta ehdotettu

muutos aiheuttaisi hankintayksiköille huomattavasti enemmän hallinnollista työtä ja todennäköisesti lisäksi myös hankintayksiköiden resurssien tarvetta. Tämä vaikeuttaisi puitejärjestelyjen hyödyntämistä pienhankinnoissa. Nykyisin voimassa oleva mahdollisuus toteuttaa kansallisen kynnyksarvon alittavat pienhankinnat suoralla toimittajavalinnalla on ollut toimiva tapa toteuttaa pienhankintoja. Samalla hankintayksikkö on voinut hankkia tarvitsemansa palvelut valmiiksi hankintalain mukaisesti kilpailutetuilla hinnoilla ja valmiilla sopimusehdoilla toimittajilta, joiden yhteiskunnallisten velvoitteiden täyttäminen on varmistettu. Ministeriö pitää tärkeänä, ettei hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa lisätä tarpeettomasti.

4. Hankintailmoituksen julkaisun kieli

Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että hankintalain 101 §:n mukaan ”Ilmoitus voidaan julkaista suomen, -ruotsin tai muulla hankintayksikön valitsemalla Euroopan unionin virallisella kielellä.” Onko tarkoitus, että hankintailmoitus voitaisiin julkaista jatkossa esimerkiksi vain saksaksi? Esityksessä on mahdollisesti tarkoitettu, että suomen tai ruotsin (pykäläluonnoksessa suomen, -ruotsin) lisäksi voitaisiin julkaista jollain muulla EU-kielellä. Muussa tapauksessa on kyse siitä, että poikettaisiin kielilain säännöksistä. Jos on tarkoitus poiketa kielilaista, asiaa pitäisi perustella tarkemmin.

5. Viittaukset hallintolainkäyttölakiin ja lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa

Ministeriö kiinnittää huomiota, että hankintalain rinnakkaistekstissä on virheellisesti viitattu jo uuteen lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, kun voimassa olevan lain pykälässä pitäisi tietysti viitata hallintolainkäyttölakiin. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kun hallintolainkäyttölain sijaan jatkossa on tarpeen viitata uuteen lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, samalla tulisi korjata hankintalain muutkin viittaussäännökset, joita on lain 149, 162, 164, 165 ja 167 §:ssä. Jatkovalmistelussa on syytä tarkistaa, voidaanko pykälämuutokset tehdä muuttamalla vain viittaussäännökset vai onko uuden yleislain johdosta tehtävä jokin erityissäännös hankintalakiin. HE-luonnoksessa ei viittaussäännöksen tarkistamista perustella, joten näyttää todennäköiseltä, ettei tarkempaa uuteen yleislakiin liittyvää arviointia ole HE-luonnoksen osalta tehty.

6. Vaikutukset perustuslain kannalta

Perustuslakiin liittyen esityksessä todetaan: ”Esityksellä ei ole vaikutuksia perustuslain kannalta.” Ministeriö toteaa, että ensinnäkin rikosrekisteriotteen luovuttamiseen liittyen esityksessä voisi lyhyesti todeta salassa pidettävien henkilötietojen luovuttamiseen liittyvät perustuslakivaliokunnan huomiot. Lisäksi olisi syytä mainita perustuslakivaliokunnan käytäntö henkilötietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla ja sitten siihen liittyen vielä tuoremmat perustuslakivaliokunnan huomiot uuden tiedonhallintalain osalta (PeVL 73/2018 vp). Todennäköisesti esityksessä ei ole ollut tarkoitus poiketa kielilaista, mutta jos on, asia tulisi perustella perustuslakiosiossa.

Kansliapäällikön sijaisena

Ylijohtaja

Pentti Lähteenoja

Neuvotteleva virkamies

Risto Hiltunen